

"ארבעים יכנו" ארבעים ימי התשובה מראש חודש אלול עד יום הכיפורים

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

(מכות סוף כב: ד"ה אמר רבא), וכן הוא ב"תורת משה השלם" (פרשתנו ד"ה ארבעים יכנו הב') וזה לשון קדשו:

"נראה דהיה ראוי להכות מ' נגד מ' יום של מתן תורה, אך מסתמא נכנע לבו ושב אל ה', ההכנעה נחשב למכה אחת, ומזה כתבו הפוסקים (רוקח הלכות תשובה סימן כח) להתענות ארבעים יום במקום מלקות, כי התענית להכניע וכניעת לב נחשב למכה".

ועתה בא וראה כי דברי ה"חתם סופר" וה"דברי יחזקאל" יסודתם בקודש בדברי הרמב"ם (הלכות גרושין סוף פ"ג), בענין מה שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ולכאורה קשה איזה תועלת יש במה שאומר רוצה אני אם הוא באמת אינו רוצה. ומבאר הרמב"ם כי באמת איש ישראל רוצה לעשות רצון קונו אלא שהיצר הרע מעכב בידו, אבל כיון שכופין אותו הנה אז מתגלה רצונו הפנימי שרוצה באמת לעשות רצון התורה.

וזהו ביאור דברי ה"חתם סופר והרה"ק משינאווע ז"ע, כי אחרי שמכים את החוטא ל"ט מלקויות נכנע היצר הרע שבקרב, וממילא הוא נותן לעצמו מרדות אחת בלבו על שלא מילא את רצון הבורא, ועל ידי זה מתמלא ארבעים המכות שהוא צריך לקבל כנגד ארבעים יום של יצירת הולד או של מתן תורה.

"לא מצאתי לגוף טוב משתיקה"

לכבוד חודש אלול חודש התשובה, שבו אנו משתוקקים להתקרב לה' ולתקן כל אשר עוללנו במשך כל השנה, הבה נרחיב בענין זה בהקדם לבאר מאמר הנזכר: "טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקויות". וצריך ביאור: (א) מי הוא זה אותו כח באדם שהוא נותן: "מרדות אחת בלבו של אדם", והיכן הוא נמצא. (ב) אם יש בכוחו לתת מרדות אחת בלבו של אדם, מדוע נתן אותה רק אחרי שחטא האדם ולא לפני החטא.

אך ביאור הענין הוא על פי מה ששנינו במשנה (אבות פ"א מ"ז): "שמעון בנו [של רבן גמליאל] אומר, כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה, ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וכל המרבה דברים מביא חטא". וצריך להבין מאחר שפעולת הדיבור היא על ידי הפה, מה ראה על ככה לייחס השתיקה לגוף: "ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה".

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שכתוב בבריאת האדם (בראשית ב' ז'): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה". נמצינו למדים מזה כי הבורא יתברך שמו ויתעלה ברא את האדם מורכב משני חלקים, בתחילה ברא את הגוף החומרי: "עפר מן האדמה", ואחר כך ברא לו נשמה חלק אלוך ממעל: "ויפח באפיו נשמת חיים".

והנה שתי מערכות אלו שאדם מורכב מהן הגוף והנשמה מנוגדות זה לזה בתכלית הניגוד, כי בעוד שהנשמה היא חלק אלוך ממעל משתוקקת רק לענינים רוחניים – לעסוק

מהר"ל מפראג: "ארבעים יכנו" כנגד הגוף והנשמה אשר נוצרו יחד בארבעים יום של יצירת הולד

הגוף עצמו נוצר בל"ט ימים הראשונים,

ואילו הנשמה נכנסת בתוך הגוף ביום ארבעים של יצירת הולד

כל זמן שהגוף פגום מהחטא גם הנשמה המחוברת לגוף

צריכה תיקון בבחינת: "כל המחובר לטמא טמא"

ל"ט מכות כדי לתקן הגוף שנוצר בל"ט ימים,

ואחרי שהגוף נתקן שוב אין צריך לתקן את הנשמה

"טובה מרדות אחת בלבו של אדם"

ונראה לבאר מקחו של צדיק דברי המהר"ל מפראג, על פי מה שמצינו רעיון נשגב ב"דברי יחזקאל" (לקוטים) להרה"ק משינאווע ז"ע, ליישב בדרך נפלא מה שאמרה תורה: "ארבעים יכנו", ובאו חכמים ופירשו שצריך להלקותו רק ל"ט מלקויות, ואם עבר והכהו ארבעים עבר על הלא תעשה של: "ארבעים יכנו לא יוסיף".

וביאר בדברי קדשו על פי מה ששנינו בגמרא (ברכות ז'): "טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקויות". פירוש כי הן אמת שמן השמים מענישים את הרשע בכמה מכות על עוונותיו, אבל עיקר התכלית בזה היא שיגיע האדם עצמו לידי הכרה, כי חוטא ופושע הוא על שמרד כנגד מלך מלכי המלכים הקב"ה, וזהו "מרדות אחת בלבו של אדם" שהוא יותר מכמה מלקויות.

לפי זה מבאר הרה"ק משינאווע ז"ע, כי זהו הענין שצוה הקב"ה לבית דין שילקו את החוטא, כדי שעל ידי המלקויות יתעורר החוטא בתשובה, ויתן לעצמו "מרדות אחת בלבו" שהוא יותר מכל המלקויות שמקבל מהבית דין, בחשבו איך העזתי למרוד כנגד רצונו של הקב"ה, אשר כל שרפי מעלה מצפים ומייחלים מתי יזכו לשמוע איזה ציווי שיוכלו לקיים רצון הבורא יתברך שמו ויתעלה.

נמצא לפי זה כי על ידי שהחוטא מקבל מהבית דין ל"ט מלקויות, הוא נותן לעצמו המכה הארבעים שהיא מרדות אחת בלבו שחשוב יותר מכל המלקויות. הנה כי כן מבואר היטב מנין למדו חכמינו ז"ל שצריך להלקות החוטא רק ל"ט מלקויות, כי דוקא משום שכתוב בתורה: "ארבעים יכנו", השיגו ברוח קדשם שהבית דין צריך להכותו רק ל"ט מלקויות, כי על ידי צירוף מרדות אחת בלבו של אדם, שהיא תוצאה מהמלקויות מתקיים "ארבעים יכנו" עכ"ה"ק.

רעיון נשגב זה

במשנתו של החתם סופר

ויש להעיר כי רעיון נשגב זה כבר נשנה במשנתו הטהורה של ה"חתם סופר" בחידושי

אכן כשמכין אותו ל"ט מכות, ובה שבו יצירת הגוף נקי מן החטא, שכן אמרו חכמים (מכות כג.) כל חייבי מלקות נפטרו מידי עונשן על ידי מלקות, והרי בל"ט מכות הוסר החטא מן הגוף, וממילא נמצא הנשמה טהורה, שאין בה פחיתות בעצמה רק כאשר היא מצורפת לגוף החוטא, וכאשר הגוף נקי מן החטא אין כאן פחיתות וחטא בנשמה, ואין צריך להלקותו עוד".

ביאור דבריו הקדושים, על פי מה שפירש רש"י (בראשית ז' ז) הטעם שנענשו דור המבול בגשמי המבול שירדו: "ארבעים יום - כנגד יצירת הולד". ומקור הדבר בגמרא (בכורות כא:): "אמר רב חסדא, הרי אמרו יצירת הולד באשה ארבעים יום". ומבאר המהר"ל כי בל"ט ימים הראשונים נוצר הגוף, ואילו ביום הארבעים מקבל הולד את הנשמה בתוך הגוף. והנה כאשר אדם חוטא עיקר החטא הוא רק מצד הגוף החומרי שנוצר בל"ט ימים, אבל מצד הנשמה שהיא חלק אלוך ממעל אין בו שום חטא, כי היא משתוקקת רק לדברים רוחניים לעבוד את ה'.

אך בכל זאת כל זמן שהגוף החומרי פגום מחמת החטא, מגיע פגם גם לנשמה מצד היותה מחוברת עם הגוף, כמו ששנינו (ב"ק צב:): "כל המחובר לטמא טמא". הנה כי כן מטעם זה אמרה תורה: "ארבעים יכנו" - כנגד מה שפגם בגוף ובנשמה שנוצרו בארבעים יום של יצירת הולד, אולם למעשה אחרי שקיבל החוטא ל"ט מכות, הרי כבר נטהר הגוף שנוצר בל"ט ימים מפגם החטא, ואז ממילא גם הנשמה טהורה, מאחר שהיא כבר מחוברת לגוף שאין בו פגם.

אמנם כאשר נתבונן נראה כי רעיון נשגב זה של המהר"ל צריך תוספת ביאור, כי הן אמת שלפני טהרת הגוף מפגם החטא על ידי ל"ט מלקויות, גם הנשמה פגומה מחמת היותה מחוברת לטמא, אולם מאחר כי בסופו של דבר אחרי שקיבל הגוף ל"ט מלקויות, שוב אין צריך להוסיף עוד מכה לנשמה שהרי היא כבר מחוברת לטהור, אם כן לשם מה אמרה התורה: "ארבעים יכנו", הלא למעשה אין צריך להכותו ארבעים כי אם ל"ט.

בפרשתנו פרשת כי תצא אנו למדים על מספר המכות שמלקים את החוטא (דברים כה ב): "והיה אם בין הכות הרשע, והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר, ארבעים יכנו לא יוסיף, פן יוסיף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לעיניך".

חכמינו ז"ל גילו לנו הטעם שמענישים את החוטא בארבעים מכות, כדי לתקן בכך את נפש החוטא שנוצר בארבעים יום, וכנגד מה שפגם בתורה שניתנה למשה ארבעים יום, כמבואר במדרש (במדב"ר ה' ד): "ולמה חייבתו תורה ליתן לו מלקות ארבעים, לפי שעבר על התורה שנתנה למ' יום, וגרם מיתה לעצמו שנוצר בארבעים יום, ילקה ארבעים ויצא ידי עונשו".

ענין זה הוא בבחינת (משלי טו כג): "ודבר בעתו מה טוב", לקשר המצוה של "ארבעים יכנו", אשר תכליתה לטהר את נפש החוטא מכל סיג ופגם, עם ארבעים הימים האחרונים שעלה משה בשמים לקבל את הלוחות השניים, מיום א' של ראש חודש אלול עד יום הכיפורים, אחרי שנתרצה הקב"ה לכפר לישראל על חטא העגל.

וביאר ה"ספורנו" (שמנות כד יח) הטעם שעלה משה רבינו לשמים לקבל את התורה לישראל בארבעים יום, כי ימים הללו היו בבחינת יצירה חדשה לכלל ישראל שנתהוו לעם התורה, והיות שקלקלו ענין זה לסוף ארבעים יום על ידי חטא העגל, לכן היה צורך בארבעים ימים האחרונים לייצרם מחדש, וכן כתב ב"שפתי כהן" (פרשת עקב ד"ה ואשב): "ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה. מה שהיו ארבעים יום כנגד יצירת הולד, כמו שיצירת הגוף בארבעים יום כן היה צריך ארבעים יום לתורה".

יצירת הגוף ל"ט ימים

כניסת הנשמה ביום המ'

אמנם לפי זה ראוי להתבונן במה ששנינו במשנה (מכות כב.): "כמה מלקין אותו, ארבעים חסר אחת, שנאמר במספר ארבעים, מנין שהוא סמוך לארבעים". ופירש רש"י: "חשבון המשלים סכום של ארבעים שגורם לקרות אחריו ארבעים והיינו שלשים ותשע". ויש לתמוה, מכיון שמקרא מלא דיבר הכתוב: "ארבעים יכנו", מנין למדו חכמינו ז"ל שצריך להלקותו רק ל"ט מלקויות כמנין הסמוך לארבעים. זאת ועוד, מכיון שארבעים המכות הם כנגד מ' יום של יצירת הולד, מדוע אין צריך להכותו רק ל"ט מכות.

והנה מצינו על כך חידוש גדול ב"גור אריה" להגה"ק המהר"ל מפראג ז"ע (כאן) שמבאר הענין בלשון קדשו:

"כי בודאי היה ראוי ללקות ארבעים כנגד ארבעים יום של יצירת הולד, וביום האחרון הוא יום ארבעים מקבל הולד הנשמה, ובכל ל"ט הוא בריאת הגוף, ובגוף הוא החטא, שבו היצר הרע, והנשמה חטאה עמו, שכל המחובר לטמא הרי הוא כמוהו בעודה עם הגוף, ולפיכך אמרה תורה ארבעים יכנו, שאף הנשמה שעם הגוף חייב המלקות, שכל אשר הנשמה עם הגוף שהוא החוטא הרי היא כמוהו כדלעיל.

בתורה ומצוות כדי להתדבק בה', הרי שהגוף החומרי משתוקק לעסוק רק בעניינים גשמיים, לרדוף אחרי כל הבלי עולם הזה ולהתמלאות בכל מיני תענוגים, הניגוד הזה בין שני הכוחות הגוף והנשמה גורם שילחמו ביניהם מלחמת חרמה לחיים ולמות, במלחמה הזאת אין פשרות, כל אחד רוצה לשלוט ולכפות את רצונו על השני, והרי זה בבחינת (ב"מ ב.): **"שנים אוחזין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי"**.

אלא שכאן אין הדין "יחלוקו" כי אם **"כל דאלים גבר"**, כי אם הגוף מתגבר ח"ו על הנשמה, הרי הוא כופה את רצונו גם על הנשמה, אשר בעל כרחו תשתתף בתחבולות הבלתי נלאות של הגוף, לרדוף אחרי הקנאה התאוה והכבוד, לעומת זה אם הנשמה מתגברת על הגוף, אזי היא כופה את רצונה על הגוף אשר בעל כרחו יענה אמן, ויסייע לנשמה לעבוד את ה' על ידי עסק התורה וקיום המצוות.

בסוגיא קשה זו של **"שנים אוחזין בטלית"**, עוסק אדם כל ימי חייו מיום הוולדו עד יום מותו, והחובה מוטלת עליו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, להכריע הלכה למעשה כי הנשמה היא הצודקת בטענתה: **"כולה שלי"**, ולכן צריך להגביר את הכח של הנשמה על הכח של הגוף, כי באמת תכלית בריאת האדם מגוף ונשמה, היא כדי שהנשמה הרוחנית תתגבר על הגוף החומרי.

מלחמת הנשמה שבמוח עם היצר הרע שבלב

בדרך זו במסילה נעלה להבין ביתר עמקות המלחמה בין הנשמה לגוף, על פי יסוד גדול בעבודת ה' שלמדנו ממשנתו הטהורה של בעל התניא ב"לקוטי אמרים" (פרקים ט-טז), שהאריך לבאר בדברי קדשו כי המלחמה הקשה בין היצר טוב ליצר הרע, היא בעצם המלחמה בין הנשמה הטהורה אשר משכנה במוח ובין היצר הרע שמשכנו בלב.

אלא שלכאורה מצינו סתירה לכך מדברי חכמינו ז"ל במדרש (במד"ר כב ט), אשר דרשו על מה שאמר החכם מכל אדם (קהלת י ב): **"לב חכם לימינו, זה יצר טוב שהוא נתון בימינו, ולב כסיל לשמאלו, זה יצר הרע שנתון בשמאלו"**. הרי מבואר שהיצר טוב נמצא בחלל ימיני שבלב והיצר הרע בחלל השמאלי. וכן משמע ממה ששינינו במשנה (ברכות נד.): **"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע"**. הרי כי שניהם נמצאים בשני חללי הלב.

על כך מבאר בעל התניא, כי אכן היצר טוב נמצא בחלל הימיני שבלב, אך השורש שלו היא הנשמה שבמוח שהיא חלק אלוק ממעל, ככתוב (בראשית ב ז): **"ויפח באפיו נשמת חיים"**. ומבואר בספר הקנה כי כל הנופח מתוכו הוא נופח, לכן הנשמה שבמוח היא המאירה מלמעלה בתוך חלל הימיני שבלב ששם נמצא היצר טוב, כדי שיוכל להתגבר על היצר הרע שנמצא בחלל השמאלי שבלב, והנה מעט מהדברים בלשון קדשו:

"והנה מקום משכן הנפש הבהמית שמקליפת נוגה בכל איש ישראל, הוא בלב בחלל שמאלי שהוא מלא דם וכתיבי כי הדם הוא הנפש, ולכן כל התאוות והתפארות וכעס ודומיהן הן בלב, ומהלב הן מתפשטות בכל הגוף, וגם עולה למוח שבראש לחשב ולהרהר בהן ולהתחכם בהן... אך מקום משכן נפש האלקית הוא במוחין שבראש, ומשם מתפשטת לכל האברים, וגם בלב בחלל הימיני שאין בו דם וכמו שכתוב לב חכם לימינו".

תפקיד אדם להיות מוח שליט על הלב

על פי האמור מבאר בעל התניא, כי המלחמה בין היצר טוב ליצר הרע היא בעצם מלחמה שבין המוח והלב, כי היצר הרע שבחלל השמאלי שבלב מושך את האדם לכל תאוות והבלי עולם הזה, אבל הנשמה מאירה ממכון שבתה שבמוח על חלל הימין שבלב, שיתגבר על היצר הרע שבחלל השמאלי ויעסוק בתורה ומצוות.

אולם עלינו לדעת כי מרדות אחת שהנשמה נותנת בלבו של אדם, היא בעצם דברי תוכחה שהנשמה מדברת כל הזמן ממרום שבתה במוח האדם, כמו שכתב מאורו של עולם ה"בני יששכר" בספרו "אגרא דפרקא" (סימן רסה) לפרש הפסוק (משלי טו לא): **"אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין"**, והנה הדברים בלשון קדשו:

"דהנה האדם בעת שינתו מסתלקים ממנו המוחין כנודע... והנה בחצי הלילה מעוררת

חתם סופר והדברי יחזקאל:
המכה הארבעים הוא בבחינת: "טובה מרדות אחת בלבו של אדם"
אגרא דפרקא: הנשמה מוכיחה את האדם שיקום לעסוק בתורה, אלא שהחוטא אוטם את אזנו מלשמוע
הגוף עסוק כל כך ברעשי הבלי העולם הזה, עד שאינו מסוגל לשמוע את קול תוכחתה של הנשמה
תכלית ל"ט מכות לזכך ולטהר את הגוף כדי שיוכל לקבל מהנשמה: "מרדות אחת בלבו של אדם"

הנשמה את הגוף, ובאה בהחזרה עם המוחין, ומוכיחה את הגוף לקום לעבודת בוראו, וזה הנקרא תוכחת חיי"ם, היינו התוכחה של המוחין הנקראים חיי"ם, וזה הוא להצדיק השומע אותן התוכח"ת חיי"ם, מה שאין כן ההולך אחר ההבל אינו שומע אותן התוכחת חיים.

וזהו שאמר אוזן שומעת תוכחת חיי"ם, היא תלין בלילה ממש בקרב חכמים העומדים בלילות לפולחנא דמאריהון, מה שאין כן מי שאינו שומע לא ילין בקרב חכמים, כי החכמים יעמדו לפולחנא דמאריהון והוא יישן על משכבו, אז ח"ו יהיה עונשו בכפלים, אשרי להשומע תוכחת חיי"ם וילין בקרב חכמי"ם, החכמ"ה תחיה".

נמצינו למדים מזה, כי הנשמה ממשכנה שבמוח מתחננת אל לב האדם, כדי לעורר אותו מתרדמת הזמן שלא יבזבז את כל ימי חייו בהבלי הבלים, עורה למה תישן, קום נא לעבודת הבורא, מדוע אתה מבלה את כל ימיך להבל ולריק, עוד מעט והכל יעבור, כצל עובר, כאבק פורח וכחלום יעוף, תצטרך לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ומה תענה ליום הדין והתוכחה.

להשתיק הגוף ולהקשיב לנשמה

אולם הגוף אינו שומע את קולה של הנשמה, כמו ששיניו בגמרא (מגילה כא:): **"תרי קלא לא משתמעיי"** - אי אפשר לשמוע שני קולות ביחד, לכן בעת שהגוף טרוד ברעש הגדול של ענייני עולם הזה, יום ולילה לא ישבות, יש לו מנה רוצה מאתיים, פעם הוא עסוק במדת הקנאה, פעם בקליפת הגאווה לרדוף אחרי הכבוד המדומה, פעם ביצר התאוה מהנפש הבהמית, לכן קשה לו לשמוע גם את קול התוכחה של הנשמה.

הנה כי כן זהו שאמר רבי שמעון בן רבן גמליאל: **"כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה"**, לא נתכוון רק על שתיקת הקול היוצא מהפה, אלא בעיקר על שתיקתו של הגוף כולו, כי בהיותו גדל בין החכמים למד מהם, כי מה שהצליחו בתורה ובעבודת ה' היא, מחמת שהשתיקו את הגוף הרועש ברצון שלו לרדוף אחרי הבלי העולם

הזה, ועל ידי זה שמעו את קולה של הנשמה החלק אלוק ממעל.

מכל האמור נשכיל להבין, כי בחודש אלול מוטלת עלינו החובה לשנן לעצמנו השכם והערב, את המאמר הקדוש של רבי שמעון בן רבן גמליאל: **"לא מצאתי לגוף טוב משתיקה"**. צריך לומר אל הגוף החומרי דברים כדרבונות: ראה נא ראה עד לאן הגעת ברדיפה המטורפת שלך אחרי הבצע והכבוד, איפה כל האושר והתענוג שחשבת להשיג, תודה נא על האמת: **"כי עפר אתה ואל עפר תשוב"**, לא תקח עמך לקבר כלום.

הרף ממני, כבר הרסת די והותר, הגיע הזמן לשתוק, כדי שאוכל להקשיב לרחשי הנשמה, לעסוק בתורה ובעבודת ה' הגורמת לאדם שמחה אמיתית, ככתוב (תהלים יט ט): **"פקודי ה' ישרים משמחי לב"**. וזהו ענין התשובה (ישעיה ו י): **"ולבבו יבין ורפא לו"**. כלומר שישכיל ויבין בחלל הימיני שבלב, מה שהנשמה שבמוח מלמדת אותו מלמעלה ואז ושב ורפא לו.

ארבעים ימים של תשובה כדי לתקן הגוף והנשמה

ועתה בא וראה כי על פי הביאור של ה"חתם סופר" וה"דברי יחזקאל", יאיר לנו להבין מה שביאר המהר"ל מפראג הטעם שאמרה תורה **"ארבעים יכנו"**, כנגד פגם החטא בגוף ובנשמה שנוצרו בארבעים יום של יצירת הולד, אולם אחרי שקיבל החוטא ל"ט מכות כבר נטהר הגוף שנוצר בל"ט ימים, ואז ממילא גם הנשמה טהורה שהרי היא כבר מחוברת לגוף שאין בו פגם, ושאלנו אם כן לשם מה אמרה תורה: **"ארבעים יכנו"**.

אך לפי האמור הביאור בזה, כי תכלית ירידת הנשמה בתוך הגוף, הוא כדי שתעורר את האדם לעבודת ה' בבחינת: **"מרדות אחת בלבו של אדם"**, כמו שכתב בעל התניא ב"לקוטי אמרים" (פרק לז) בשם האריז"ל: **"כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל, ולא הוצרכה להתלבש בעולם הזה רק להמשיך אור לתקנם"**. נמצא לפי זה כי כל זמן שלא הצליחה הנשמה לתקן את הגוף, הרי יש גם בה קצת פגם שלא מילאה את תכלית בריאתה בעולם הזה, וזהו שביאר המהר"ל כי כל זמן שהגוף לא נתקן מפגם החטא, יש פגם גם לנשמה בהיותה מחוברת לגוף הפגום.

על כן צריך להעניש את החוטא בל"ט מלקויות, כדי לטהר את הגוף שנוצר בל"ט ימים מפגם החטא שגרם לו לאטום את אזניו, שלא לשמוע בקול תוכחתה של הנשמה, ואחרי שכבר קיבל הגוף את ענשו ונטהר מפגם החטא, הוא כבר מסוגל לשמוע בקול תוכחתה של הנשמה שהיא בבחינת: **"מרדות אחת בלבו של אדם"**, ועל ידי זה נשלמו כל ארבעים מכות המתקנים את הגוף והנשמה, כי כאשר הגוף שומע בקול הנשמה יש תיקון גם לנשמה.

על פי דברי המהר"ל מפראג יומתק להבין התיקון הנפלא שעשה עמנו הקב"ה, במה שנתן לנו ארבעים ימי תשובה מראש חודש אלול עד יום הכיפורים, כי ל"ט ימים מראש חודש אלול עד ערב יום הכיפורים, הם כדי לטהר ולתקן את החטא והפגם בגוף האדם שנוצר בל"ט ימים.

אבל יום כיפור עצמו שהוא יום הארבעים, הוא כנגד הנשמה שנוצרה ביום הארבעים, על כן אסרה התורה אכילה ושתיה וכל תענוגי הגוף ביום קדוש זה, כדי שלא נהיה עסוקים כלל בצרכי הגוף, ועל ידי זה נוכל להקשיב לתוכחתה של הנשמה הטהורה, שהיא בבחינת **"מרדות אחת בלבו של אדם"**, המשלימה את ארבעים המכות המטהרות את הגוף ואת הנפש, כדי שנוכל לזכות לכתיבה וחתימה טובה.